

Amansız Yol 1985

Ö. Kavur

Genel Bakış

Amansız Yol, Ömer Kavur'un yol, arayış gibi sevdiği temaları bir takip serüveni içinde işleyen bir film. Aynı çevrenin üç gencinin geçmişteki ilişkileri yıllar sonra çok değişmiş biçimde yeniden yaşanır. Hayatları farklı nedenlerle hayal etmedikleri yönere doğru gitmiş biri kadın ikisi erkek bu üç kişi bir suç hikayesi içinde yeniden bir araya gelirler. Onları birbirlerine bağlayan ana öge olan hayatta kalma mücadelesi uzun bir yolculuğu başlatır.

Senaryosunu Barış Pirhasan ile birlikte yazan Ömer Kavur, görüntü yönetmeni olarak yine Orhan Oğuz ile çalışmış, filmin yapımcılığını da deneyimli bir yönetmen olan Atıf Yılmaz yapmıştır. *Amansız Yol*'u önemli kılan başlıca özelliği, suç ve takip öyküsünün serüvenini, gerilimini sürekli canlı tutarak aşk, yoksulluk, utanç, iyilik, kötülük gibi kavramları ele alış ve karakterlerin çok boyutluluğudur. Bu da elbette filmin senaryosunun gücünden kaynaklanmaktadır.

Sinemasal Anlatım

Ömer Kavur'un diğer filmlerinde olduğu gibi *Amansız Yol*'da da sade ama etkili bir sinema dili var. Mizansen, çekim ve kurgunun, sahnelerin dramatik anlamını iletmede etkili biçimde kullanılmış. Bunun yanında, görüntünün bu anlamı daha katmanlı bir hale getirdiğini, bir anlatım aracı olarak anlamı boyutlandırıldığını söylemek de mümkün. Örneğin, oyuncuların boş ya da açık mekanlarda çerçeveleme biçimi yalnızlık, çaresizlik durumlarını diyalog ya da eyleme gerek olmadan da anlatmaktadır. İkili, üçlü çekimler, karakterlerin arasındaki ilişkileri anlamlandırmak için seyirciye fırsat tanır. Yol, tünel, karanlık, tekinsiz sokaklar, birahane, meyhane, şehirlerarası yollardaki mola yerleri gibi mekanlardaki çekimler hikayenin atmosferini başarıyla kurmuştur. Oyuncu seçimi ve yönetimi de vurgulanması gereken bir konu. Zuhal Olcay, Kadir İnanır ve Yavuzer Çetinkaya, canlandırdıkları karakterleri inandırıcı kılan fiziksel özellikleri ve oyunculuklarıyla filmin başarısını etkilemişlerdir.

Kişiler

<i>Hasan</i>	Otuzlu yaşlarda. Tır sürücüsü.
<i>Yavuz</i>	Otuzlu yaşlarda. Eski futbolcu.
<i>Sabahat</i>	Otuzlu yaşların başında. Seks işçisi, anne.

Filmin Öyküsü

Hasan, para kazanmak için gittiği Almanya'dan mal taşımacılığı yapmak üzere kamyonuyla Türkiye'ye dönüş yapar. Eski sevgilisi Sabahat, çocukluk arkadaşları Yavuz'la evlenmiştir. Hiçbir işte tutunamayan Yavuz yasa dışı işlere bulaşmıştır. Sabahat'ın seks işçiliği yaparak para kazanmasına göz yummaktadır. Bir de çocukları olmuştur. Yavuz, dolandırdığı çetenin parasını Hasan'a bırakıp ortadan kaybolur. Hasan, Sabahat ve kızı Ayşe'yi çetenin adamlarından kurtarıp yanına alır. Birlikte, Türkiye'nin batısından doğusuna doğru uzun bir yolculuğa çıkarlar. Hasan, Diyarbakır'a mal götürürken onları da Mardin'de akrabalarının yanına bırakacaktır. Adamlar peşlerindedir. Sabahat, ailesinin yanına dönmeye utandığı için Mardin'e ulaşmadan kızını Hasan'a bırakıp kaçır. Yavuz, ona bıraktığı parayı almak için Diyarbakır'da Hasan'ı beklemektedir. Çetenin adamları Yavuz'u bulup öldürür. Hasan, Sabahat'ın teyzesine bıraktığı Ayşe'yi alarak geri dönmek üzere yola koyulur.

Olay Dizisi

Hasan'ın dönüşü Hasan, yıllar önce gittiği Almanya'dan mal yüklü bir tırın sürücüsü olarak Türkiye'ye döner. Çalıştığı firmada iş dağıtan kişi aynı mahalleden tanıdığı Sabri'dir. Eski arkadaşı Yavuz ile eski sevgilisi Sabahat evlenmişler, bir kız çocukları olmuştur. Hasan, TIR'ı firmaya teslim edip uzun yıllardır görmediği Yavuz'un evine gider. Sabahat ile kızı Ayşe evdedir. Sabahat Hasan'ı görünce şaşırır, içeri davet eder. Kadir hal hatır sorar. Yavuz'un ayağı, geçirdiği kazada sakat kalmıştır. Kısa bir süre sonra Yavuz da eve gelir. Sarılırlar. Akşam, bahçede kurulmuş masada içki içip yemek yerler. Sabahat abartılı bir şekilde makyaj yapmış ve süslü giysilerle evden çıkar. Yavuz, durumu garipseyen Hasan'a "Aldırma"

diyerek içmeye devam eder. Sabahat gece eve döner. Hasan'a "Niye geldin?" diyerek kızgınlığını ifade eder.

Hasan, diğerleri uyanmadan evden çıkar, annesinin mezarına gidip çiçek bırakır. Şirkete gider. Sabri ile işi konuşurlar. Ertesi sabah Diyarbakır'a mal götürecektir. Yavuz onu bulmak için şirkete gelir. Sabri, Yavuz'un dışarıda beklediğini görünce ondan uzak durması için Hasan'ı uyarır.

Yavuz'un karanlık işleri Hasan ve Yavuz birahaneye giderler. Yavuz orada bir adamla buluşur. Yasa dışı bir iş çevirmektedir. Hasan'ı bir meyhaneye götürür. Bir süre sonra beklemesini söyleyerek Hasan'ı orada bırakıp çıkar. İçi para dolu bir çantayla döner. Hemen ardından iki adam gelir. Yavuz kaçır, adamlar onun peşinden gider. Hasan, çıktıkları arka kapıdan onları izlese de sokakta kimseyi göremez. Çantayı alır, meyhaneden çıkar. Loş ve tekinsiz arka sokaklarda hem yolunu bulmaya çalışır hem de Yavuz'u arar. Sabah, TIR'da biraz daha bekledikten sonra çantayı açar. İçindeki arayı alır, çantayla birlikte Yavuz'un evine gider. Yavuz'u takip eden iki adam evde Sabahat'a Yavuz'un yerini söylemesi için baskı yapmaktadırlar. Hasan gelince onunla da dövüşürler. Sabahat, Ayşe ve Hasan fırsatını bulunca kaçarlar. Hasan, ikisini, güvende olabilecekleri bir yere, Mardin'de Sabahat'ın teyzesinin yanına götürmeyi teklif eder. Sabahat gönülsüz davranır ama başka çaresi de yoktur. Yola çıkarlar.

Yol Sabahat yol boyunca Yavuz'un yaptıklarından yakınıdır. Ayrılmak üzere olduklarını söyler. Mola verdikleri yerde Hasan şirketi arar. Yavuz'un peşindeki adamlar şirkete gelip Hasan'ı ve Yavuz'u sormuşlardır. Hasan, nereye gittiklerini öğrendiklerinden kuşkulandır. Yola devam ederler. Sabahat, Hasan'dan onları Ankara'da bırakmasını ister. Hasan kabul etmez. Tartışır. Sabahat seks işçiliği yapmaya devam ederek Ankara'da yaşayacağını söyler. Kamyondan inerler. Hasan da arkalarından iner. Sabahat, utandığı için Mardin'e gitmek istememektedir. Sabahat ve Ayşe yeniden kamyonu biner. Yeniden yola koyulurlar. Hasan, bir arabanın onları takip ettiğini fark eder. Durur, daha önce Yavuz'un evinde adamlardan aldığı silahla iner, silahı arabadaki adamlara gösterir. Yola devam ederler. Araba da arkalarında. Akşam olmuştur. Yemek yemek için mola verirler. Adamlar da lokantaya girer. Hasan yanlarına gidip bir şeyler söylemek istese de dinlemezler. Hepsinin Yavuz'la birlikte olup kendilerini kandırdıklarını düşünmektedirler. Sabahat yeniden yola çıkarlar. Çay molası verdikleri yerde Sabahat tuvalete gitme numarasıyla içeride onların tuvaletten çıkmasını bekleyen adamların arabasına gider, lastiklerinden birini indirir. Yolda tırla birlikte bir köye girip binaların arkasına saklanırlar. Adamlar lastiği değiştirip yeniden yola koyulmuştur. Onlar geçtikten bir süre sonra Hasan ve diğerleri de yola devam ederler. Ayşe'nin midesi bulanınca bir dere kıyısında dururlar. Hasan, Polaroid makineyle onların fotoğrafını çeker. Sabahat eskiye ait hiçbir şeyi hatırlamak istemediğini söyleyerek fotoğrafları almayı reddeder. Hasan, sevgili oldukları zamanları, gizlice buluşmalarını hatırlatır. Sabahat ise Yavuz'un yaptıklarını anlatır. Yavuz, sarhoşken kullandığı arabayla yaptığı kazada Sabahat'ın babasının ölümüne neden olmuştur. Sonra da babasının dükkanını işletmeyi becerememiş, batırmıştır. Herkesi dolandırmış, Sabahat ve kızına açlık yaşatmıştır. Sabahat'ın kazandığı paraya da ortak olmuştur. O sırada iki adam dönüp onları bulurlar. Takip devam eder. Konakladıkları yerde Hasan, Sabahat'a Yavuz'un çantasından aldığı parayı verir. Sabahat parayı verip peşlerindeki adamlardan kurtulmadıkları için sinirlenir. Gece, Sabahat kaldıkları odadan çıkıp kamyonu, Fuat'ın yanına gelir. Sevişirler.

Sabahat'in kaçışı Fuat uyandığında Sabahat yoktur. Ayşe'yi odadan alır. O sırada Sabahat pansiyonun müdüriyetini arayıp Hasan'la konuşur. Ayşe'yi teyzesine bırakmasını ister. Hasan ve Ayşe, peşlerindeki adamlara görünmeden başka bir kamyonu binerek şehre gelir, Sabahat'ı ararlar. Bulamayıp geri dönerler. Peşlerindeki adamlar gitmiştir ama daha önce kamyonu girerek her şeyi alt üst etmiş, parayı aramışlardır. Hasan, Ayşe'yle birlikte Mardin'e doğru yola koyulur. Mardin'de Ayşe'yi Sabahat'ın teyzesine bırakır, yoluna devam eder.

Yavuz'un parası Diyarbakır'da tırı şirkete teslim eder. Bürodan çıktığında Yavuz onu bir köşede beklemektedir. Parasını ister. Sabahat ve Ayşe umurunda değildir. Hasan, parayı verir. Yavuz uzaklaşırken iki adam yeniden ortaya çıkar. Yavuz'u bıçaklayarak öldürürler. Hasan yardıma koşar, onu da yaralarlar. Hasan hastaneden çıkınca Mardin'e gidip Ayşe'yi alır. Yola çıkarlar.

Temalar

Yoksulluk. Yoksulluk, gelir dağılımı eşitsizliğinin yüksek olduğu toplumların filmlerindeki başlıca temalardan biri. Türk sinemasında da çok sık işlenen bir konu. Yeşilçam döneminde zenginler ve yoksullar arasındaki gerilimin, her şeye karşı yoksulların daha mutlu yaşadığı ya da sonunda zengin ve kötü olanın çatışmada yenilen taraf olduğu fikrini ileten pek çok film var. Bu kalıpların dışına çıkan, gerçekçi bir yoksulluk temsili sunan filmlerden biri de *Amansız Yol*. Filmin üç ana karakterinin hikayesinde yoksulluğun, para kazanma, daha iyi yaşama güdüsünün ve çaresizliğin hayatlarının yönünü belirlediğini görüyoruz. Hasan, para kazanıp memlekete dönerek Sabahat ile düzgün bir hayat

kurmak için Almanya'ya gitmiştir. Ancak, beklediğini bulamayınca yasa dışı işlere girmiş, bu yüzden de tutuklanıp hapisanede kalmıştır. Yavuz, zayıf kişilik özelliğinin de etkisiyle ne futbolda ne de girdiği diğer işlerde tutunabilmiş, yasa dışı yollarla para kazanmaya çalışmıştır. Sabahat ise, evi geçindirebilmek için seks işçiliği yapmaktadır. Üç karakter de lümpen, vasıfsız denebilecek kişilerdir. Hasan, Almanya'da başına gelenler yüzünden diğerlerine göre daha dirençli davranır. Kamyon sürücülüğü yaparak hayatını kazanmaya çalışır. Bu üç karakterin hayatları yıllar sonra yeniden para yüzünden kesilir.

Yol. Belirsizliği, bilinmeyi, arayışı, tehlikeleri, ayrılığı, kavuşmayı ve umudu içinde barındıran yol kavramı, Ömer Kavur'un filmlerindeki başlıca temalardan biri. Kendini keşfetme, hesaplama, farklı dünyalarla karşılaşma gibi süreçler de yol temasını oluşturan öğelerdir. *Amansız Yol*, öncelikle, adındaki yol sözcüğüyle temayı vurguluyor. Yanı sıra, bu bir gerçekten yol hikayesi. Edirne'den Mardin'e, oradan Diyarbakır'a uzanan bir yolculuk yapıyor karakterler. Bu uzun yol, her birinin hayatını yeniden başka yönlelere götürüyor. Yavuz öldürülüyor. Sabahat, Mardin'e varmadan kaçıp kayboluyor. Hasan yolu tamamlıyor ve Sabahat'ı bulma umuduyla kızı Ayşe'yi yanına alarak dönüş yolculuğuna başlıyor. Yol boyunca, hesaplaşmalara da tanık oluyoruz. Sabahat ve Hasan, geçmişteki ilişkilerini yaşayamasalar da yeniden bir yakınlaşma doğar aralarında. Hasan, başından geçenleri Sabahat'a anlatmaz ama geçmişteki kırgınlık son bulur. Sabahat, duygularının hala canlı olduğunu kabullenir. Hasan ise, hikayesini Ayşe'ye bir masal olarak anlattığı zaman belki de ilk kez dillendirmiş, bu sayede yükünü hafifletmiş olur. Diğer yandan, yol boyunca, Yavuz'un iç ettiği paranın peşindeki adamlardan kurtulmaya çalışırlar. İki adam, onları Diyarbakır'a kadar izler.

Utanç. Bu tema, film boyunca özellikle Hasan ve Sabahat karakterlerinin eylemlerinde, seçimlerinde ve konuşmalarında kendini gösterir. Hasan, Sabahat'ı bırakıp gitmiş, bir daha aramamış, kişiliğine uymayan yasa dışı işlere girerek hapse düşmüş olmanın utançını yaşar film boyunca. Sabahat'ın mutsuzluğunu, kırgın oluşunu fark etmesine karşın başından geçenleri anlatamaz. Sabahat ise, yaptığı iş nedeniyle kendini öyle "kirlili" görmekte ve bundan öylesine utanmaktadır ki ailesinin karşısına "böyle" çıkmak istemez ve kızını bile bırakarak kaçır. Her ikisinin de bu utanç ve suçluluk duygularıyla baş edememesi, yaşadıkları ağır şeyler, belki de hayatlarının bu aşamasında bir araya gelme fırsatını da yok eder. Diğer yandan, o kadar hırpalanmışlardır ki, hiçbir şeyin asla eskisi gibi olamayacağını da bilirler. Bunu, en çok, Sabahat'ın geçmişteki güzel günlerden söz etmek istememesinde görürüz. Hasan ona bazı anıları hatırlatmak ister, Sabahat "Hepsini unuttum" diyerek bu çabayı geri çevirir.

Karakter Çözümlemesi

Hasan Hasan, otuzlu yaşlarında, özünde dürüst, duyarlı, gözlemci, sakin ve dikkatli bir insandır. Yıllar önce Almanya'ya gitmiş, orada istediği gibi bir iş bulamayınca suç işlemiş ve yakalanmış, yıllarca hapse yatmıştır. Bunları utandırdığı için hiç kimseye anlatamamıştır. Türkiye'ye bir tır sürücüsü olarak döner. Yasal yollarla geçimini sağlamaya çalışmaktadır.

Duyarlı. Hasan, Yavuz'un yasa dışı iş yaptığı adamları atlatıp ortadan kaybolduğu gün onun evine gider. Adamlar eve gelmiştir. Yavuz'un saklandığı yeri söylemesi için Sabahat'a baskı yapmaktadırlar. Hasan adamlarla kavga eder, Sabahat'ı ve kızı Ayşe'yi oradan uzaklaştırır. Mardin'de Sabahat'ın teyzesinin yanına gidip saklanmaları için onları yanına alır. Birlikte yola çıkarlar. Hasan, dürüst biçimde para kazanarak geçimini sağlamak amacıyla Türkiye'ye dönmüştür. Eski sevgilisi Sabahat'ı ve kızını tehlikeli adamlarla bırakıp kaçmak yerine onları da kurtarmaya çalışır. Bu davranışında hem duyarlı bir insan olması hem de Almanya'ya gidip Sabahat'ı bırakmış olmanın yarattığı suçluluk duygusu etkili olur.

Yavuz öldürüldükten, Sabahat ise ortadan kaybolduktan sonra Ayşe'yi Sabahat'ın yaşlı teyzesiyle bırakmaya gönüllü razı olmaz. Mardin'e gidip Ayşe'yi yanına alır. Çocuğa, birlikte Sabahat'ı arayıp bulma sözünü verir.

Hasan, Sabahat'la geçmişte yaşadıkları güzel ilişkiyi unutmamıştır. Sabahat, kızını da bırakıp kaçmadan önceki gece konaklama yerindeki pansiyondan kamyona, Hasan'ın yanına gelir. Hasan, Sabahat'ın arzusuna karşılık verir. Sevişirler.

Yavuz, meyhaneye gelen adamlardan kaçtığı zaman Hasan da eski arkadaşına yardım etme güdüsüyle arkalarından gider. Karanlık sokaklarda Yavuz'u arar. Diyarbakır'da parayı ona teslim ettikten sonra onları takip eden adamlar ortaya yeniden çıkar. Yavuzu kaçır. Hasan, Yavuz'un bütün olumsuz davranışlarına karşın yardım etmek için onları takip eder. Bir çıkmaz sokakta Yavuz'u kısırtıp öldüren adamlar Hasan'ı da yaralarlar.

Dürüst. Hasan, Yavuz'un kaçmadan önce meyhanede bıraktığı çantadaki parayı yanına alır. Ancak, amacı, parayı yeni bir hayat kurması için Sabahat'a vermektir. Sabahat parayı kabul etmez. Sonunda Diyarbakır'da Hasan'ı bekleyen Yavuz'a teslim eder.

Sakin. Hasan, Sabahat'ın yaptığı işi, Yavuz'un bu duruma yönelik pişkin umursamazlığını, Yavuz'un birahane bulduğu adamı, meyhanede onlardan kaçmasını, yol boyunca Yavuz'un peşindeki adamlar tarafından takip edilmelerini, Sabahat'ın sözlerini ve ruh halini dikkatle gözlemler ve bütün bu durumlar karşısında düşünmeden tepki vermek yerine düşünerek, sakin ve dikkatli biçimde davranır.

Yavuz Otuzlu yaşlarda, içki düşkünü, başladığı hiçbir işte tutunamamış, hırslı, umursamaz, bencil, ahlaki değerlerden yoksun bir kişiliktir. İçkiliyken kullandığı arabayla yaptığı kazada Sabahat'ın babasının ölümüne neden olmuş, kendisinin bacağı sakatlanmış ve futbolu bırakmak zorunda kalmıştır.

Bencil. Yavuz, birlikte iş yaptığı adamları kandırıp paralarını alıp kaçarken Sabahat ve Ayşe'nin başına ne gelebileceğini düşünmeyecek, düşünse de umursamayacak kadar bencildir. Diyarbakır'da Hasan'ı bulduğu zaman ona ilk sorduğu şey kızı ve eşi değil adamlardan çaldığı paradır.

Umursamaz. Yavuz para kazanmadığı için evin geçimini sağlamak Sabahat'a düşmüştür. Sabahat, bunu en hızlı ve kolay yoldaen, seks işçiliğiyle sağlamaktadır. Yavuz, bu durumdan rahatsız olmaz. Tersine, Sabahat'ın kazandığı paradan faydalanmaktadır.

Sabahat'la aralarında bir sevgi ilişkisi de yoktur ya da kalmamıştır. Bu nedenle Sabahat'ın ne istediği, beklediği, mutlu olup olmadığı, Ayşe'nin nasıl büyütüldüğü umurunda değildir. Hasan'a zaten boşanmak üzere olduklarını söyler. Sabahat'ın babasının ölümüne neden olduğu için de suçluluk duyduğuna ilişkin hiçbir davranış sergilemez.

Ahlaksız. Eşinin seks işçiliği yapmasından rahatsızlık duymaması, dürüst yollarla para kazanmak yerine yasa dışı işlere girmesi, o işlerin içindeki adamlara verdiği sözü tutmaması, kızını ve eşini ardında, tehlikeye açık bir durumda bırakıp kaçması, eski arkadaşı Hasan'ı da bu yasa dışı işin içine çekmeye çalışması ve onu da tehlikeye atması, Yavuz'un hiçbir ahlaki değerinin olmadığını gösterir.

Sabahat Otuzlu yaşların başlarında, evli, çocuk sahibi. Gençlik aşkı Hasan ve evlendiği Yavuz tarafından haksızlığa uğramış, mutsuz, kırılğan, güçsüz, özgüvensiz bir kişilik.

Mutsuz. Hasan, yıllar önce Almanya'ya para kazanmaya gitmiş hem iş peşinde koşmaktan hem de yasa dışı işlere bulaşıp hapis yattığı için Sabahat'ı aramamış, utandığı için başına gelenleri anlatmamıştır. Sabahat, Hasan'ın onu terk ettiğini, unuttuğunu düşünmektedir. Herhangi bir mesleği yoktur. Hasan dönmeyince Yavuz ile evlenip çocuk doğurmuş ama Yavuz'un umursamazlığı, sevgisizliği, bencilliği yüzünden mutsuz olmuştur. Geçmişteki güzel günlerini bile hatırlamak istememektedir.

Özgüvensiz. Sabahat, seks işçiliği yaparak evin geçimini sağlamaktadır. Ama hayatını tümüyle değiştirip hem ailesine hem de Hasan'a dönemeyecek kadar utanç duymakta, bu duyguyla baş edememektedir. Hasan'ın onu terk etmiş olması ve mutsuz evliliği de insanlara olan güvenini kaybetmesine neden olmuştur. Ayşe'yi bırakıp kaçması, yaptığı işle ilgili utancını yenememesi, sürekli mutsuz, güvensiz ve kırgın olması onun en güçsüz taraflarıdır.

İki eski arkadaş yıllar sonra bir aradalar.
Ama çok şey değişmiştir.

Sabahat, akrabalarının yanına dönmek
istememez; kendinden utanmaktadır.

Hasan, eski sevgilisi Sabahat ve kızı
Ayşe'yi güvende olacakları bir yere
götürmek ister.

Sabahat ve Hasan birbirlerini
unutmamıştır. Bir geceliğine de olsa
yeniden yakınlaşırlar.

Çetenin adamlarından kurtulmak kolay
olmayacaktır.

Gözü paradan başka bir şey görmeyen Yavuz'un sonu.

Hasan, Ayşe'ye annesini bulma sözü verir: "Mutlaka bulacağız!" Sabahat'ı aramak için yola çıkış.

Yol, üç karakteri birbirinden ayrı yönlere götürür.